

OPH-1789-2021
12.5.2021

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen lausunto
Valtioneuvoston koulutuspoliittisesta selonteosta VNS 1/2021 vp

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa koskien valtioneuvoston koulutuspoliittista selontekoa.

Lausunnon pääkohdat:

- Selonteko sisältää laajamittaisia eri koulutusasteiden toimintatapojen, rakenteiden ja ohjausjärjestelmän uudistamiseen tähtääviä toimenpiteitä, joiden tavoitteena on edistää koulutuksen laatua, yhdenvertaisuutta ja jatkuvan oppimisen edellytyksiä. Karvi haluaa lausunnossa painottaa, että koulutusjärjestelmän kehittämisen tulee perustua pitkän aikavälin visioon sekä systemaattiseen ja pitkäjänteiseen koulutuksen arviointiin ja tutkimukseen.
- Valtion ohjausjärjestelmässä informaatio-ohjausta ja sen eri muotoja tulee kehittää kokonaisuutena, lisätä avoimuutta ja dialogisuutta sekä vahvistaa tiedon käyttöä kehittämisessä ja päätöksenteossa kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Selontekoon on kirjattu tavoitteita tiedontuotannon ja arvioinnin kehittämiseksi eri koulutusasteilla. Kehittämistyössä on huomioitava koulutusasteiden yhteistyötä ja koulutusjärjestelmän kokonaisuutta palvelevan tiedontuotannon kehittäminen. Tiedonkeruu- ja seurantajärjestelmiä tulee kehittää koulutusjärjestelmän kokonaisuus huomioiden.
- Selonteossa tulisi painottua vahvemmin koulutusjärjestelmän kehittäminen systeemisenä kokonaisuutena ja oppijan polkuna. Kansallisella arviointitoiminnalla voidaan vahvistaa koulutusasteiden välistä yhteistyötä ja koulutusjärjestelmän kehittämistä kokonaisuutena. Arvioinnit tuottavat tietoa koulutusjärjestelmän nykytilasta ja pitkän aikavälin trenditietoa osaamisessa ja koulutuksessa tapahtuvista muutoksista yhteiskunnan kehitykseen peilaten.
- Kansallisella arviointitoiminnalla ja kehittävän arvioinnin menetelmillä voidaan edistää selontekoon kirjattua tavoitetta oppilaiden osallistumisesta koulutusta koskevaan kehittämiseen. Kehittävä arviointi tukee osallisuutta sekä paikallisella että kansallisella tasolla. Arvioinneissa kuullaan oppijoiden ääntä ja luodaan mahdollisuus oppijoille osallistua koulutuksen kehittämiseen.
- Selonteossa esitetään laatutavoitteiden ja niiden toteutumista kuvaavien indikaattorien asettamista varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetuspalveluiden yhdenvertaisuuden, saatavuuden ja laadun turvaamiseksi. Karvi pitää yhtenäisten laatutavoitteiden asettamista ja niiden toteutumisen arviointia tärkeänä. Laatutavoitteiden toteutumisen arviointi voidaan toteuttaa osana Karvin toteuttamaa kehittävän arvioinnin mukaista kansallista ulkoista arviointitoimintaa.

OPH-1789-2021
12.5.2021

- Karvi pitää tärkeänä, että perusopetuksen aikana opittavien perustaitojen turvaamiseksi tehdään riittävät toimenpiteet. Perustaitoina tulee huomioida lukutaidon lisäksi myös kirjoitustaito ja matematiikan osaaminen. Lisäksi tulee toteuttaa toimenpiteet perhetaustan vaikutusten tasaamiseksi sekä sukupuolten välisten ja sukupuolten sisäisten oppimiserojen vähentämiseksi (ml. monialaiset tukipalvelut ja perhe- ja sosiaalipoliittiset toimenpiteet).

- Tasa-arvoisia ja yhdenvertaisia oppimisen edellytyksiä turvaavan esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämiseksi tulisi kirjata toimenpiteet seuraavista asioista: opiskeluhoitopalveluiden henkilöstön riittävyys ja poikkihallinnollisen yhteistyön tehostaminen, opiskeluhoitorekistereiden ja kirjaamiskäytänteiden parantaminen sekä yhteisen hyvän ja välittävän ilmapiirin luominen kouluihin ja oppilaitoksiin.

- Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista ja erityisryhmien huomioimista korkeakoulujen toiminnassa tulee kehittää. Koska erityisryhmille kohdennettuja toimia ei ole määritetty säädöksissä, edellyttää se kaikilta korkeakouluilta omaa harkintaa ja työtä erityisryhmien tunnistamiseksi sekä kohdennettujen tukitoimien toteuttamiseksi. Joustavien opintopolkujen ja avoimen korkeakouluväylän kehittämisen yhteydessä on huomioitava myös ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden joustavat väylät päästä korkeakoulutuksen piiriin.

Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Eri koulutusasteiden vaikuttavuutta korostavan puheen rinnalla on syytä muistaa, että niin varhaiskasvatukseen kuin eri koulutusasteilla tapahtuvaan oppimiseen ja kasvuun voidaan liittää merkityksiä, joita ei voida mitata. Varhaiskasvatuksen ja muiden koulutusasteiden tarkasteleminen ainoastaan vaikuttavuuden kautta voi peittää alleen sen, että koulut, eskarit ja päiväkodit ovat paikkoja, jotka parhaimmillaan tuottavat lapselle ja koululaisella iloa, mielihyvää ja hyvinvointia tavoilla, jotka eivät ole mitattavissa. Sen vuoksi toimenpide-ehdotukset tarvitsevat tuekseen huolella koottua ja moniäänistä tietoa muutoksen kohteina olevien asioiden tilasta sekä toimenpiteiden vaikutuksista.

Muutokset voivat synnyttää sekä toivottuja että ei-toivottuja vaikutuksia, joiden arvioimiseksi tulee varata riittävästi aikaa ja resursseja.

Varhaiskasvatusta ja esiopetusta koskevat toimenpide-ehdotukset

Koulutuspoliittisessa selonteossa esitettyjä varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta koskevia tavoitetta ja niihin liittyviä toimenpiteitä voidaan pitää monilta osin kansallisen arviointitoiminnan tuottamien tulosten ja kehittämissuosituksen suuntaisina. Keskeisenä toimenpide-ehdotuksena selonteossa esitetään varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen lainsäädännön kokonaisuudistusta. Suomalaisen

OPH-1789-2021
12.5.2021

varhaiskasvatuksen erilaiset toimintamuodot sekä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen erillinen lainsäädäntö haastavat monin tavoin varhaiskasvatuspalveluiden järjestämistä. Karvi kuitenkin korostaa, että varhaiskasvatusta ohjaavassa lainsäädännössä tulisi tulevaisuudessakin huomioida varhaiskasvatuksen omaleimaisuus. Lainsäädännön lisäksi myös varhaiskasvatusta ohjaavien asiakirjojen tulisi jatkossakin korostaa pienten lasten pedagogiikkaa sekä holistista näkemystä opetussuunnitelman toteuttamisesta. Karvi painottaa, että sädöspohjan yhtenäistämisen valmistelutyö tulisi tehdä huolella ja harkiten, jotta varhaiskasvatusta ja perusopetusta koskevaa lainsäädäntöä ei perusteettomasti yhdenmukaistettaisi kohdissa, joissa se ei ole tarpeen. Lainsäädäntöä kehitettäessä on tärkeää huomioida lapsivaikutusten arviointi. Lisäksi uudistukset tulisi suunnitella osaksi laajempaa varhaiskasvatuksen arvioinnin kehystä, jonka suunnittelussa kuullaan monialaisesti varhaiskasvatuksen arvioinnin, tutkimuksen ja kehittämisen asiantuntijoita.

Luonnokseen kirjatut maininnat varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen rahoituspohjan turvaamisesta ja eriarvoisuutta vähentävien rakenteiden vahvistamisesta ovat kannatettavia. Karvi pitää rahoituksen painopisteen siirtämistä perusrahoitukseen sekä pitkäjänteisen kehittämisen tukemiseen erillisten avustushakujen sijaan oikean suuntaisena.

Kansallisella tasolla 1-6-vuotiaiden lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on noussut tasaisesti viime vuosina. Lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen kuitenkin vaihtelee alueellisesti Suomessa paljon (esim. Siippainen ym. 2019; Siippainen ym. 2020). Mikäli varhaiskasvatukseen osallistumista halutaan lisätä, tulee varhaiskasvatuspalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta tarkastella koko perhepoliittisen järjestelmän kehikossa sekä huolehtia varhaiskasvatuksen laadusta ja resursseista. Perheille kohdistuvien asiakasmaksujen rinnalla lasten osallistumista varhaiskasvatukseen säätelee muun muassa kotihoidon tuen palvelujärjestelmä. Kotihoidon tuen palvelujärjestelmä ei ole Suomessa yhtenäinen, sillä kunnat voivat halutessaan maksaa perheille kotihoidon tuen lisäksi kuntalisää. Kotihoidon tuen kuntalisän saamisen ehdot perheille asettautuvat joissakin kunnissa ristiriitaan varhaiskasvatukselle kansallisella tasolla asetettujen koulutuspoliittisen kuin myös työvoimapolitiittisen tehtävien kanssa. Koulutuksellisen tasa-arvon vahvistamiseksi tulee koko perhepoliittista järjestelmää tarkastella niin, ettei järjestelmä itsessään ole este esimerkiksi varhaiskasvatukseen osallistumiselle. Mahdollisia uudistuksia mietittäessä tulee kuitenkin huomioida niin kuntien erilaisuus kuin perheiden vaihtelevat tarpeet ja mahdollisuudet valita oman perheen tilanteeseen parhaiten soveltuvat lastenhoidon ratkaisut.

Karvi pitää hyvänä sitä, että selonteossa kiinnitetään huomiota varhaiskasvatuksen laatuun. Karvi näkee, että korkeatasoinen varhaiskasvatus on jo itsessään omiaan lisäämään varhaiskasvatukseen osallistumista. Lisäksi on esitetty, että jos osallistumisastetta halutaan nostaa, niin huomio on kiinnitettävä varhaiskasvatustoimintaan: millaiseen varhaiskasvatukseen lasten halutaan osallistuvan. (Siippainen ym. 2019.) Laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytykset voidaan turvata takaamalla riittävästi resursseja varhaiskasvatukseen huolehtimalla muun muassa henkilöstön riittävydestä ja mahdollisuuksista osallistua täydennyskoulutuksiin (Repo ym. 2019).

Selonteossa todetaan, että tavoitteena on asettaa ja toteuttaa palveluiden laadun ja yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen järjestämiselle selkeät, velvoittavat

OPH-1789-2021
12.5.2021

laatutavoitteet ja niiden toteutumista kuvaavat indikaattorit. Karvi kannattaa sellaisten kansallisesti yhtenäisten laatutavoitteiden laadintaa, joiden toteutumista voidaan arvioida kehittävän arvioinnin periaatteiden mukaan. Tavoitteet tulisi määritellä lainsäädäntöön, opetussuunnitelman perusteisiin sekä tutkimukseen perustuen ja niitä tulisi päivittää säännöllisesti. Kansallisten tavoitteiden tulisi konkretisoida ohjausasiakirjoissa asetettuja velvoitteita ja antaa suuntaviivoja varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen laadun arvioinnille ja arviointityökalujen kehittämiseksi.

Karvi huomauttaa, että velvoittavien tavoitteiden ja niitä täsmentävien indikaattorien tai kriteerien asettaminen ei yksistään takaa varhaiskasvatuksen ja koulutuksen toteutumista laadukkaasti tai yhdenvertaisesti. Velvoittavuudessa piilee vaara, että tavoitteiden implementoinnin sijaan huomio kiinnittyy tavoitteiden arvioinnin valvontaan. Tällöin arvioinnista voi tulla itsetarkoitus. Kehittävän arvioinnin periaatteisiin kuuluu, että toimintaa arvioidaan myös suhteessa järjestäjien asettamiin tavoitteisiin, jotka voivat vaihdella esimerkiksi alueellisten tai paikallisten olosuhteiden ja taloudellisen tilanteen mukaan.

Karvi pitää tärkeänä, että laatutavoitteiden asettaminen tapahtuu huomioiden kehitteillä oleva varhaiskasvatuksen laadun arviointijärjestelmä. Osana lakisääteisiä tehtäviään Karvi on laatinut varhaiskasvatuksen arvioinnin pohjaksi kansalliset varhaiskasvatuksen laatuindikaattorit (Vlasov ym. 2018). Laatuindikaattorit ovat lainsäädäntöön, opetussuunnitelmaan sekä tutkimustietoon pohjautuvia suosituksia, jotka antavat sekä kansalliselle että paikalliselle arvioinnille yhtenäisen suunnan. Parhailleen Karvi laatii yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön varhaiskasvatuksen laadun arviointijärjestelmää ja siihen liitettäviä arviointityökaluja, jonka avulla järjestäjät ja yksityiset palveluntuottajat voivat kerätä tietoa palveluidensa kehittämisen tueksi. Itsearviointina toteutetun arvioinnin tehtävänä on auttaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä tarkastelemaan ja kehittämään työkäytäntöjään.

Varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen järjestäjät ovat jo nyt velvollisia arvioimaan omaa toimintaansa ja julkistamaan arviointiensa keskeiset tulokset. Karvin arviointien (Harjunen ym. 2017; Mikkola ym. 2017) mukaan järjestäjät ja palveluntuottajat tarvitsevat kuitenkin tukea arviointiensa toteuttamiseen. Karvi painottaa, että kansallisten laatutavoitteiden ja niiden arviointiin rakennettujen arviointityökalujen tehtävänä tulee aidosti olla laadun parantaminen paikallisella tasolla osana päiväkodin, koulun ja järjestäjän arkea.

Perusopetusta koskevat toimenpide-ehdotukset

Perusopetuksen oppimistulosten tason nostamiseksi ja osaamiserojen kaventamiseksi selonteossa esitetään toimenpiteitä lukutaidon kehittämiseksi eri koulutusasteilla. Selonteossa nostetaan esiin lukutaito kaiken oppimisen perusedellytyksenä ja osaamisen erot arviointitutkimuksen perusteella. Luku- ja kirjoitustaito nivoutuvat kuitenkin yhteen ja myös kirjoitustaito on välttämätön oppimisen ja opiskelun kannalta: kaikille olisi taattava siinäkin riittävät perustaidot aktiivisen kansalaisuuden kannalta perusopetuksen aikana. Karvin toteuttaman äidinkielen ja kirjallisuuden perusopetuksen päättövaiheen oppimistulosarviointien mukaan tyttöjen ja poikien osaamisero erityisesti kirjoitustaidossa on suuri. (Hellgren & Marjanen 2020). Perusopetusikäisten kirjoittamistaidot ovat vahvasti yhteydessä oppilaiden jatko-opintoihin pääsyyn sekä

OPH-1789-2021
12.5.2021

yhteiskunnallisiin vaikuttamismahdollisuuksiin, ja on huolestuttavaa, että yhä useamman oppilaan taidot uhkaavat jäädä puutteellisiksi. (Harjunen & Rautopuro 2015.)

Toimenpiteet matematiikan tason nostamiseksi puuttuvat ehdotuksesta, vaikka osaamisen tason laskusta on syytä olla huolissaan. Myös toimenpiteet suomalaisen kielivaroituksen kasvattamiseksi puuttuvat, eli varhaiskasvatuksen kielisuihkutukset, kielikylpyopetuksen laajentaminen ja toimenpiteet harvinaisempien A-kielten suosion nostamiseksi. S2-kehittämisohjelma on niin lyhyt (käynnistyy jo vuonna 2021, kestää vuoteen 2023), että on syytä esittää huoli siitä, ehditäänkö ohjelman pohjalta todella vakiinnuttaa laadukas suomi/ruotsi toisena kielenä -opintopolku koulutusjärjestelmän kaikille kouluasteille.

Karvin toteuttama esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden toimeenpanon arviointi osoittaa, että opetussuunnitelmien perusteiden toimeenpanoon tarvitaan riittävästi lisäresursseja sekä kansallisella että paikallisella tasolla (Saarinen ym. 2021). Opetussuunnitelmien perusteiden uudistaminen on voimakas koulutuksen ja opetuksen normiohjauksen keino. Perusteiden ja paikallisten opetussuunnitelmien valmistelu ja käyttöönotto ei onnistu ilman riittävää resursointia. Taloudelliset resurssit ovat OPS-arvioinnin tulosten mukaan suurimpia opetuksen kehittämistä ja opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamista estäviä tekijöitä.

Opiskeluhuollon resurssit eivät riittävällä tavalla vastaa tarpeita, eikä yhdenvertainen saatavuus opiskeluhoitopalveluissa toteudu. Opiskeluhoitopalveluiden saatavuudessa on eroja kuntien sekä koulujen ja oppilaitosten välillä. Haasteita on myös oppilas- ja opiskelijahuoltolain asettamien aikarajavaateiden ja opiskeluhoitopalveluiden lähiperiaatteen toteuttamisessa. Poikkeustilanteen vaikutusten arviointi on tuonut esiin, että jo aiemmin tunnistetut ongelmat voimistuivat etäopiskelun aikana, kuten esimerkiksi oppilas- ja opiskelijahuollon saatavuus. Jotta poikkeusoloista aiheutuneita vaikutuksia voidaan lieventää, tarvitaan lisäresursointia yleiseen oppimisen tukeen, tukiopetukseen, tehostettuun tukeen ja erityiseen tukeen.

Toinen aste

Opintopolkuja sujuvoittavan koulutusasteiden välisen yhteistyön tiivistäminen ja siirtymiä tukevan koulutustarjonnan kehittäminen on tärkeää. Yhteistyötä on kehitettävä erityisesti siirtymissä valmistaviin ja valmentaviin koulutuksiin, vapaan sivistystyön koulutuksiin ja nuorten työpajoille sekä siirtymissä niistä eteenpäin. Nivelvaiheen koulutusten alueellista tarjontaa ja saatavuutta on parannettava, jotta voidaan vastata kaikkien nuorten tarpeisiin. Sekä ammatillisessa koulutuksessa että lukiokoulutuksessa oppimisen vaikeuksiin ja oppimistaitoihin liittyvää tarvelähtöistä tukea tulee kehittää. (Goman ym. 2020.)

Kaikki koulutusasteet kattavan oppimisen tukea ja saavutettavuutta edistävän digitaalisen oppimisstrategian sekä digitaalisen palveluekosysteemin rakentaminen ovat hyviä esimerkkejä koulutusasteiden välisen yhteistyön tiivistämisestä ja koulutusjärjestelmän kehittämisestä kokonaisuutena.

OPH-1789-2021
12.5.2021

Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden haasteet perustaidoissa ja valmiuksissa näkyvät ammatillisessa koulutuksessa. Suomen tai ruotsin kielen taito ei osalla maahanmuuttajataustaisista opiskelijoista ole opintojen alussa tasolla, jota opinnoista selviytyminen edellyttää. Osalla opiskelijoista kielitaito ei myöskään kehity tasolle, jota opettajat arvioivat tarvittavan työelämässä ja arjessa selviytymiseen. Lisäksi osalla opiskelijoista myös opiskeluvalmiudet ovat opintojen alussa heikot. Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat tarvitsevat usein paljon tukea opinnoissaan, erityisesti yhteisissä tutkinnon osissa. Karvi on muun muassa suositellut, että koulutuksen järjestäjät varmistavat, että heillä on tarjota maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille tarvittavissa laajuudessa tukitoimia, jotka ovat tarpeen opinnoista selviytymiseksi. (Hievanen ym. 2020.)

Ammatillisen koulutuksen kehittämisessä tulisi hyödyntää nykyistä laajemmin arviointiin ja tutkimukseen perustuvaa tietoa. Tällä hetkellä ammatillisen koulutuksen alueella ei ole yhtään professoria ja alan tutkimustakin tehdään verrattain vähän. Ammatillisen koulutuksen tutkimusta pitäisi vahvistaa maassamme.

Korkeakoulut

Selontekoon on kirjattu tavoitteeksi, että yhteiskunnan ja työelämän tarvitsemien osaajien rekrytointi Suomeen tapahtuisi entistä systemaattisemmin ja useammin erityisesti korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kautta sekä yhteistyössä elinkeinoelämän ja julkisen sektorin työnantajien kanssa. Karvin arvioinnit osoittavat, että korkeakoulut tarjoavat Suomelle hyvän mahdollisuuden koulutetun työvoiman maahanmuuton väylänä, jos ulkomaalaiset opiskelijat onnistutaan integroimaan paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään jo heidän opintojensa aikana (Pirttilä ym. 2020). Kansainvälisyys on sisäänrakennettuna korkeakoulujen strategioissa, mutta kansainvälistymiseen liittyvät strategiset tavoitteet eivät aina näy selvästi toiminnassa ja laadunhallinnassa (Nordblad ym. 2019; Pyykkö ym. 2020). Korkeakouluopiskelijoiden kansainvälisyysosaamisen karttumiseen pitää kiinnittää jatkossakin huomiota ja opiskelijoiden pitäisi saada riittävät valmiudet toimia kansainvälisissä ja monikulttuurisissa ympäristöissä. Opiskelijoille tulisi turvata jatkossakin mahdollisuus kansainväliseen liikkuvuusjaksoon fyysisesti tai virtuaalisesti. Jokaisen korkeakouluopiskelijan pitäisi saada opintojensa aikana myös perustiedot digitalisaatiosta ja kestävästä kehityksestä. (Pyykkö ym. 2020.) Joustavia opintopolkuja ja avoimen korkeakouluväylän kehittämisen yhteydessä on huomioitava myös ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden joustavat väylät päästä korkeakoulutuksen piiriin.

Karvin toteuttaman poikkeustilanteen vaikutusten arvioinnin tulokset osoittavat, että yliopistoissa on vahvistettava valmiutta ja yhteistyörakenteita opiskelijavalintojen toteuttamiseksi. Erityistä huomiota tulee kiinnittää hakijoille tiedottamiseen sekä hakijoiden yhdenvertaiseen kohteluun tilanteissa, joissa valintaprosessia joudutaan muokkaamaan poikkeustilan vuoksi. Ammattikorkeakoulujen aikaisempi kokemus

valintayhteistyöstä on edesauttanut myös opiskelijavalintojen uudelleenorganisointia kevään 2020 poikkeustilan aikana.

Korkeakoulujen on kartoitettava erityisryhmiin kuuluvat opiskelijat ja kohdennettava tuki- ja ohjauspalveluita erityisryhmien tarpeiden mukaisesti. Erityisryhmien luonne ja tarpeet tulisi kirjata korkeakoulujen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmiin. Korkeakoulujen tulee vahvistaa erityisryhmien huomiointia toiminnassaan, jolloin vahvistetaan korkeakoulujen kykyä reagoida erityisryhmien tarpeisiin myös erilaisissa poikkeustilanteissa. Koska erityisryhmille kohdennettuja toimia ei ole määritelty säädöksissä, edellyttää se kaikilta korkeakouluilta omaa harkintaa ja työtä erityisryhmien tunnistamiseksi sekä kohdennettujen tukitoimien toteuttamiseksi.

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevia poikkeustilanteen arvioinnin tuloksia vastaavia havaintoja on tehty myös muissa arvioinneissa ja selvityksissä. Karvin toteuttamassa ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden opintopolkuja käsittelevässä arvioinnissa (Airas ym. 2019) on todettu, että korkeakoulut eivät tunnista ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita omaksi ryhmäkseen opiskelijoiden joukossa. Lisäksi arvioinnissa todetaan, että huolimatta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmista kaikissa korkeakouluissa ei tunnisteta erityisryhmien positiivisen erityiskohtelun tarvetta (Airas ym. 2019). OKM:n toteuttamassa korkeakoulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia koskevassa selvityksessä (OKM 2020) on todettu, että kaikilla korkeakouluilla ei ole lakien vaatimukset täyttäviä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia ja puutteita oli etenkin tasa-arvolain vaatimusten täyttämässä. Haasteet käytännön toiminnassa liittyvät muun muassa erityisryhmien määrittelyyn, tehtyjen toimenpiteiden seurantaan ja arviointiin sekä korkeakoulujen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevien mittareiden puuttumiseen. (OKM 2020.)

Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Karvi esittää, että jatkuvan oppimisen toimenpiteiden kirjauksissa huomioidaan seuraavat asiat: 1) Joustavien opintopolkujen toteutumiseen liittyvää seuranta tulisi vahvistaa, sisältäen avoimen väylän ja siirtohakujen seuranta sekä jatkuvan oppimisen indikaattorit, 2) Joustavat opintopolut voivat toimia keinona edistää yhdenvertaisuuden ja korkeakoulutuksen saavutettavuuden toteutumista eri ryhmien näkökulmasta (sosioekonominen asema, alue, sukupuoli, maahanmuuttajatausta, etniset ryhmät, kieliryhmät ja toimintarajoitteiset), 3) Yksilöityjen yhdenvertaisuustavoitteiden ja -mittareiden laadinta, 4) Opintojen ohjausta tulee kehittää tunnistamaan entistä paremmin opiskelijoiden yksilölliset tarpeet, huomioiden myös jatkuvan oppimisen erityistarpeet. (Moitus ym. 2020)

OPH-1789-2021
12.5.2021

Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

Ur ett svenskt utbildningsperspektiv är det glädjande att utbildningens identitetsuppbyggande och kulturrelaterade uppgift betonas i avsnittet om utbildning på svenska. Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) ser det som viktigt att en god språklig grund lyfts fram som en förutsättning för att de kognitiva färdigheterna och tänkandet ska utvecklas, både i grundskolan och tidigare inom småbarnspedagogiken. NCU:s utvärdering av läget vid skolstarten visar att elever som började i första årskursen i svensk skola har ungefär samma utgångsläge som nybörjarelever i finsk skola (Silverström, Åkerlund, Ukkola, Metsämuuronen 2020). För att utgångsläget också i fortsättningen ska vara liknande behöver de svenskspråkiga tjänsterna i egna daghem och grupper fortsatt stöd.

Bland de mål som i redogörelsen har satts upp för den svenska utbildningen ingår till exempel en bättre övergripande koordinering av utbildning på svenska. NCU understöder tanken som utgår från ett reellt behov. Dessutom noterar NCU att redogörelsen fäster vikt vid den nationella och internationella insamlingen av information om utbildningen. Det är mycket viktigt att den görs så att det skapas en användbar kunskapsbas om svenskspråkig småbarnspedagogik och utbildning. Det här förutsätter att den information som samlas in från den svenska utbildningen också rapporteras separat. Det här är ett mål som också NCU strävar efter att främja.

Betoningen på hela lärstigen från småbarnspedagogiken till högskoleutbildningen är viktig, likaså principen om att den svenskspråkiga utbildningen ska utvecklas jämbördigt med den finskspråkiga utbildningen, men ändå utifrån dess särdrag. Tyngdpunkterna och åtgärdsförslagen är i samklang med NCU:s utvärderingar, som bl.a. påpekat brister i läromedlen och den modersmålsinriktade finskan. Det är viktigt att finskundervisningen nämns bland målen för den svenskspråkiga utbildningen. De språkliga utgångspunkterna och behoven för språkinläring i finska hos de svenskspråkiga eleverna är en fråga som borde diskuteras närmare.

Harri Peltoniemi

Johtaja

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Hannele Seppälä

Yksikön johtaja

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus